

Johan Börjesson
Hälsa- och sjukvårdspolitiska avdelningen

E-post: johan.borjesson@regionjh.se

Socialstyrelsen

socialstyrelsen@socialstyrelsen.se

Svar på remiss Förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer

Dnr 4.1-37013/2021

Sammanfattning

Region Jämtland Härjedalen är på ett övergripande plan positiv till förslaget som har lagts fram. Förslaget kommer förhoppningsvis leda till att människor med olika typer av våldserfarenheter kommer upptäckas i större utsträckning inom vården när de får frågor om våldsutsatthet. Det ökar också sannolikheten för att rätt åtgärder och hjälp kan erbjudas de vårdsökande.

Vi välkomnar att man skärpt vissa skrivningar och i vissa fall ändrat från bör till ska. Detta kommer att vara till hjälp vid fortsatt implementeringsarbete. Önskvärt vore dock att man skärpt skrivningarna ytterligare vilket finns kommenterat nedan.

Vi ser också en nödvändighet i att man arbetar vidare med att ändra i sekretesslagstiftningen så att myndighetssamverkan när det gäller våldsutsatta vuxna förenklas och därmed kan bli effektivare och sättas in tidigare i förloppet.

Eftersom regionen ansvarar för de delar som gäller hälso- och sjukvården samt tandvården har vi i första hand fokuserat på att kommentera dessa delar av konsekvensanalysen och förslaget till ny författningssamling.

7 kap Hälso- och sjukvårdens ansvar

Rutiner

1 § Den ny skrivningen föreslås bli: Vårdgivaren ska fastställa de rutiner som behövs för att utveckla och säkra kvaliteten i arbetet med våldsutsatta och barn som bevittnat våld. Vi är mycket nöjda med att man här skärper skrivningen och ändrar från tidigare “bör “till “ska “.

4 § Att barnens behov av information, råd och stöd ska tillgodoses finns reglerat i HSL och PSL och det är därför självklart att detta måste stå med i nya författningssamlingen då Barnfridsbrottet tillkommit.

Samverkan

7 § Bra att den nya skrivningen är “med beaktande av bestämmelserna om sekretess...”. Den gamla skrivningen kan försvåra för samverkan, vilket i dessa fall är olyckligt då samverkan oftast är i högsta grad nödvändigt i dessa ärenden. Då vårdgivaren ska samverka externt med berörda verksamheter, myndigheter och organisationer för att skapa förutsättningar för att samordna olika aktörers åtgärder och insatser till våldsutsatta och barn som bevittnad våld så har Region Jämtland Härjedalen varit med och startat ett projekt som vi kallar Operation Norrskan. Det är en operativ myndighetssamverkan mellan region, polis och socialtjänst vb även åklagarkammaren för vuxna våldsutsatta. För barn som är utsatta har vi nyligen startat ett barnahus.

För att kunna hjälpa fler våldsutsatta personer är det nödvändigt att sekretesslagstiftningen ändras på punkten som rör samtycke (vi måste få bort vattentäta skott mellan myndigheter så att de kan samverka för medborgarens bästa i situationer som denna). Man skulle t.o.m. kunna tänka sig en skyldighet för vården att polisanmäla skada som misstänks vara orsakad av våld i nära relation eller eljest och att polisen därmed får utreda varför skadan uppkommit.

Kunskap hos personalen enl 5 kap.2 § HSL

Allmänna råd

Önskvärt att man ändrar till ett ska-krav. Vi föreslår att det ska stå att vårdgivaren **ska** se till att personal i verksamheten har kunskap om våld och dess konsekvenser. Vårdgivaren behöver då ge personalen utbildning i detta tex NCK webutbildning "webbkurs om våld". Att detta är obligatoriskt vid nyanställning. Det skulle också vara bra om frågan om våldsutsatthet var tvingande i journalsystemet.

Åtgärder för våldsutsatta vuxna

10 § I stycket om journaldokumentationen behövs ett tillägg om att dokumentation när det gäller våld i nära relationer måste göras patientsäkert, dvs den dokumentationen får ej vara synlig i "mina vårdkontakter" via 1177. Detta gäller självklart även vid journaldokumentation för barn.

Åtgärder för våldsutsatta barn och barn som bevittnat våld

11 § Region Jämtland Härjedalen tycker att det är väldigt bra förslag att man inte behöver ha vårdnadshavares samtycke till att prata med barnen i enrum, utan att det görs när det är möjligt och utifrån barnets ålder och mognad.

Kommentarer till "Konsekvensutredning-förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer."

Sammanfattning

Region Jämtland Härjedalen instämmer med att SOFS 2014:4 uppfattas som ett stöd för verksamheterna och att författningarna bidragit till att stärka området våld i nära relationer. Och att det finns behov av vissa ändringar som ex upptäckt av våldsutsatthet. Vi ser positivt på ert förslag att stärka kraven för att hälso-och sjukvården ska upptäcka våldsutsatta personer, samt att dödsfallsutredningen lagt grund till att hälso-och sjukvården också ska ge våldsutsatta stöd till att få kontakt med socialtjänsten, förutsatt att personen samtycker till det. Vi ser också att det är positivt att hälso-och sjukvården får krav på sig att särskilt beakta barns behov av information, råd och stöd om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med utsätter eller utsatt barnet eller närstående till barnet för våld eller andra övergrepp. Vi instämmer helt då ni skriver att upptäckta och förebygga våld är en fråga om folkhälsan. Konsekvenserna av våld, även om det inte pågår, kan vara mycket omfattande för en persons hälsa och välmående under resten av livet. Det är viktigt att hälso-och sjukvårdspersonal förstår hur sjuk man kan bli av att vara eller varit utsatt för våld.

Det är en klar brist att inte barn tillfrågats i barnkonsekvensanalysen.

2.2.1 Struktur och begrepp

Begreppsförklaringen som ni vill ändra från "barn och vuxna" till "personer" är mindre lyckat. I en tid då Barnkonventionen nyligen blivit lag och man på flera sätt vill stärka barnperspektivet är det högst olyckligt att barnen anonymiseras till begreppet personer.

2.2.8 Socialnämndens och vårdgivaren ska fastställa rutiner för när och hur personalen ska ställa frågor om våld.

Vi håller med om att forskning inom området ska belysas och att den visar att upptäckten av våld ökar när personal i olika verksamheter ställer frågor om våld.

Vi instämmer också med WHO, då dom uppmanat beslutsfattare inom folkhälsa i olika länder att vidta åtgärder för att upptäcka våldsutsatthet. Enligt WHO har Hälso- och sjukvården en avgörande roll utifrån att våldsutsatta sannolikt kommer komma i kontakt med oss och att vi kan vara den första professionella kontakten som en våldsutsatt person har, samt att alla någon gång sannolikt uppsöker hälso- och sjukvård.

Region Jämtland Härjedalen instämmer helt med vad Socialstyrelsens dödsfallsutredning har kommit fram till. Att arbetet med att tillfråga såväl barn som vuxna om våldsutsatthet och våldsutövande behöver vidareutvecklas inom hälso- och sjukvården. Den allvarligaste konsekvensen av att våldsutsatthet inte upptäcks kan vara dödligt våld. Socialstyrelsens rapport Dödsfallsutredningar 2016 - 2017 visade att den mest omfattande problemet, var att våldet inte upptäcktes av de involverade samhällsaktörerna. Hälso- och sjukvården hade haft kontakt med samtliga 21 vuxna brottsoffer och kontakten hade i flera fall varit omfattande. De verksamheter som oftast var involverade var vårdcentraler och inom vuxenpsykiatri. Utredningen visade att ingen av dem hade fått någon fråga om våldsutsatthet av hälso- och sjukvården, trots att verksamheterna i nästan samtliga fall hade egna skriftliga rutiner om att fråga om våld. Frågor hade varken ställts rutinmässigt eller då det fanns tecken på våld. Även när det gäller gärningspersonerna så hade de flesta haft kontakt med hälso- och sjukvården bland annat inom vuxen psykiatri, primärvården och barnhälsovården under det år som föregick gärningen. Det är högst beklagligt att läsa att samma brister finns kvar i Socialstyrelsens nya utredning av skador och vissa dödsfall 2018 - 2021.

Enligt Socialstyrelsen kartläggning ang förekomsten av användning av rutinmässiga frågor inom vissa verksamheter i hälso- och sjukvården visade att majoriteten inte frågade patienterna rutinmässigt. Man såg ett

undantag och det var från mödravården, där har dom lyckats få in en tvingande fråga i deras journalsystem Obstetrix och därmed har en svarsfrekvens på över 90 %. Rimligtvis borde övriga hälso- och sjukvården ta efter detta goda exempel.

Det är positivt att det allmänna rådet blir en föreskrift.

5. Barnkonsekvensanalys

Det är också bra att ni lyft in barnkonventionen och hänvisar till grundprinciperna artikel 2,3,6, och 12 samt artiklarna 19 och 34.

5.5 Hälso- och sjukvårdens kunskap och bemötande

Bra att tydligt och konkret informera barn om olika typer av våld och att klargöra att ingen får utsätta barnet för våld, att våld aldrig är barnets fel och att barnet har rätt till skydd och stöd. Detta är även viktigt att poängtera för vuxna våldsutsatta.

REGION JÄMTLAND HÄRJEDALEN

Anders Byström

T.f. Regiondirektör